

Gotowość szkolna sześciolatka

Zgodnie z definicją Stefana Szumana o dojrzałości szkolnej można mówić wtedy, gdy poziom funkcjonowania poszczególnych obszarów rozwoju dziecka: rozwój fizyczny, poznawczy, emocjonalno-motywacyjny i społeczny umożliwiają sprostanie wymaganiom stawianym przez szkołę oraz czynią dziecko podatnym na systematyczne nauczanie i wychowanie. Do tych wymagań należy: uczenie się oraz odpowiednie zachowanie w klasie i w szkole w stosunku do rówieśników i dorosłych. Dziecko osiągnęło dojrzałość szkolną, gdy występuje względna równowaga między możliwościami dziecka, a wymaganiami szkoły.

Odpowiedni poziom rozwoju fizycznego umożliwia dziecku bezpieczne poruszanie się po szkole, funkcjonowanie w ławce, sprostanie zadaniom stawianym przez nauczyciela.

- Ważny jest **odpowiedni wzrost i waga** ucznia. Wzrost nie powinien być niższy niż 120 cm, waga około 23 kilogramów. Te parametry są skorelowane z twardością kości, siłą mięśni, odpornością na zmęczenie, choroby.
- Ważny jest odpowiedni poziom **zwinności ruchów, zdolność utrzymywania równowagi i koordynacji ruchowej** – umożliwiają one bezpieczne poruszanie się po szkole np. podczas przerw, radzenie sobie na zajęciach gimnastycznych, samodzielność na stołówce, w szatni.
- Niezwykle istotna dla funkcjonowania w szkole jest **sprawność ręki** (odpowiedni poziom skostnienia nadgarstka, jego ruchomość, zakres ruchów, umiejętność chwytu przedmiotu pisarskiego, adekwatny nacisk na kartkę). Poziom tej sprawności skorelowany jest z ogólną sprawnością motoryczną dziecka. Odpowiedni poziom sprawności ręki umożliwia precyzyjne stawianie znaków w liniach, rysowanie tematyczne. Jej brak jest przyczyną szybkiego męczenia się ręki, wolnego tempa pisania, rysowania, trudności w poprawnym zapisywaniu znaków literowych.

Dla efektywnego uczenia się niezbędny jest odpowiedni poziom rozwoju funkcji poznawczych. Należą do nich: koncentracja uwagi, pamięć, spostrzegawczość wzrokowa i słuchowa, operacje myślowe i mowa.

- Uczeń powinien mieć **zdolność skupiania uwagi** przez około 30 minut, a także umiejętność jej ukierunkowywania zgodnie z wymaganiami stawianymi przez nauczyciela. Miejsce uwagi mimowolnej powinno być zastępowane coraz sprawniejszą uwagą dowolną.
- Dla wymagań stawianych przez szkołę **pamięć** dziecka powinna być trwała. Ważne jest szybkie tempo zapamiętywania i duża pojemność pamięci.
- Odpowiedni **poziom dojrzałości spostrzegawczości wzrokowej** umożliwi dziecku analizę znaków graficznych oraz prawidłowe rozpoznawanie relacji między znakami. W praktyce dziecko będzie potrafiło rozróżniać kształt liter, cyfr, symboli (z czego

jest złożony jest znak) oraz jak jest umiejscowiony w przestrzeni i względem innych znaków (np. ułożenie w przestrzeni liter d/b, p/g, t/ł – prawidłowe ich rozpoznawanie i odtwarzanie).

- Odpowiedni **poziom spostrzegawczości słuchowej** jest podstawą nabywania umiejętności czytania i pisania. Dziecko powinno odróżnić poszczególne głoski, poziom ich dźwięczności, czas trwania, kolejność (np.. słuchowo odróżnić **p** od **b**, **d** od **t**, **si** od **ś**, **s** od **sy** itp.). A także mieć zdolność odróżniania rymów i rytmu mowy.
- Niezwykle ważna jest **umiejętność operowania informacjami**, by możliwe było rozumienie prostych pojęć, zasad, reguł. Zdolność myślenia przyczynowo – skutkowego, logicznego wiązania informacji, definiowania pojęć, zdolność myślenia matematycznego (dokonywania operacji porównywania liczebności zbiorów, doliczania, odliczania na konkretach, szeregowania według wielkości, długości) – pozwolą na pracę zgodną z poleceniami nauczyciela.
- Dziecko powinno posługiwać się **mową wiążaną** (zdaniami), mieć odpowiednio duży zasób słów, pojęć, by móc korzystać z poleceń i wyjaśnień nauczyciela oraz rozumieć czytane teksty. Powinno prawidłowo wymawiać głoski, by móc je w odpowiedni sposób analizować i syntetyzować w procesie nauki czytania i pisania.

W procesie uczenia się oraz w obszarze relacji z rówieśnikami i dorosłymi niezwykle ważna jest dojrzałość dziecka w zakresie emocjonalno-motywacyjnym.

- Dziecko **potrafi częściowo panować nad emocjami** (np. radzi sobie z rozstaniem z rodzicami, potrafi przyjąć uwagi nauczyciela, w tym ocenę swojej pracy, częściowo radzi sobie ze stresem i zmęczeniem).
- Dziecko **zaczyna mieć poczucie obowiązku i odpowiedzialności za siebie** (np. mimo, że dziecku nie chce się ćwiczyć, podejmuje ćwiczenie czytania, pisania, odrabia lekcje).
- Dziecko **podejmuje trud pokonywania trudności**, nie zniechęca się tak szybko, robi czasami to, czego nie lubi rozumiejąc konieczność ćwiczeń i treningu.
- Dziecko **wykazuje wysoką ciekawość poznawczą**. Lubi poznawać, dociekać, badać, doświadczać. Zadaje pytania. Takie nastawienie jest zaczątkiem kształtowania się motywacji poznawczej.

Jednym z wymagań stawianych przez szkołę jest odpowiednie zachowanie ucznia w stosunku do rówieśników, nauczycieli oraz umiejętność przestrzegania reguł i zasad społecznych. W tym kontekście niezwykle ważny jest odpowiedni poziom dojrzałości społecznej dziecka.

- Dziecko, uwagi kierowane przez nauczyciela do całej klasy, odbiera jako kierowane również do siebie. Ma poczucie przynależności do grupy.

- Dziecko stara się rozumieć zasady i normy społeczne oraz staje się zdolne do ich przestrzegania.
- Uczy się współżycia z innymi dziećmi na zasadzie współpracy. Coraz częściej zachowaniem dziecka kierują motywy prospołeczne.
- Dziecko staje się zdolne do porównywania siebie z innymi, co prowadzi do powstania tzw. samooceny. Dzięki niej możliwa staje się motywacja zmiany (jaki jestem, na co mnie stać, jaki jestem w relacjach z innymi).

Wymienione powyżej obszary umiejętności dziecka stanowią istotne składniki dojrzałości szkolnej. Aby zapewnić dziecku sukces w szkole warto obserwować poziom możliwości dziecka, stymulować słabsze obszary rozwoju, a decyzję o wcześniejszym rozpoczęciu nauki w szkole podjąć w oparciu o sumienną wiedzę o dziecku.

Opracowała Alicja Wieczorkiewicz-Wiśniewska na podstawie B. Janiszewskiej „Ocena dojrzałości szkolnej”